

25.04.2017

Ysp/15

Asia tulee käsitellä 25.4.2017

15

Ympäristölautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle valtuustoa- loitteesta, joka koskee Helsingin osallistumista ”Luontolahjani sata- vuotiaalle” -luonnonsuojelukampanjaan

HEL 2017-001305 T 00 00 03

Lausuntoehdotus

Ympäristölautakunta antaa seuraavan lausunnon.

Ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö ovat aloittaneet kampanjan, jossa kutsutaan maanomistajia perustamaan yksityisiä luonnonsuojelualueita Suomen itsenäisyyden juhluvuonna 2017. Ajatuksena on, että yksityishenkilöt, yritykset, kunnat, seurakunnat, säätiöt ja yhdistykset voivat antaa luontolahjan 100-vuotiaalle Suomelle ja näin turvata tärkeän luontoalueen tai maiseman säilymisen. Valtio osallistuu kampanjaan suojelemalla yksityisten osallistujien (mutta ei julkisyhteisöjen) suojelemia alueita vastaavan pinta-alan omia alueitaan.

Suojeltavaksi ehdotetun alueen tulee täyttää luonnonsuojelulain kriteerit. Suojelu tapahtuu vapaaehtoisesti ja ilman korvausta. Alue jää edelleen maanomistajan omistukseen.

Rauhoitusesitysten tulee olla alueellisessa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa (jatkossa ELY) viimeistään lokakuussa, jotta ne ehditään rauhoittaa vuoden 2017 aikana.

Luonnonsuojelun perustaminen Helsingissä

Ympäristölautakunta on hyväksynyt Helsingin luonnonsuojeluohjelman vuosille 2015–2024. Luonnonsuojelun alueiksi esitetyt alueet näkyvät myös uuden yleiskaavan Kaupunkiluonto-teemakartassa.

Luonnonsuojelun perustaminen on pitkä ja monivaiheiden prosessi, johon kuuluu mm. arvokkaan luontokohteen luontoselvitysten tekeminen, hoito- ja käyttösuunnitelman valmistelu, yhteydenpito eri hallintokuntiin, asukkaiden osallistaminen ja rauhoitusesityksen valmistelu ympäristölautakunnalle, joka lähettää sen lausunnoille muille hallintokunnille ja asukasjärjestöille. Lausuntokierroksen jälkeen ympäristökeskuksessa laaditaan vastineet ja tehdään mahdolliset muutokset rauhoitusesitykseen sekä hoito- ja käyttösuunnitelmaan. Ympäristölautakunta lähettää valmiin rauhoitusesityksen hoito- ja käyttösuunnitelmien kaupunginhallitukseen, joka lähettää ne edelleen Uudenmaan ELYyn.

Siellä tehdään lopulta rauhoituspäätös ja vahvistetaan hoito- ja käyttösuunnitelma.

Koko rauhoitusprosessi luontoselvitysten tilaamisesta ELYn lainvoimaisen päätöksen saamiseen kestää normaalisti pari-kolme vuotta. Kes-
toon vaikuttaa mm. suojeltavan alueen pinta-ala, luontoselvitysten laa-
juus ja osallistamisen määrä.

Helsingissä on pyritty siihen, että rauhoitusesitys ja hoito- ja käyttö-
suunnitelma valmistellaan lausuntokierrokselle samaan aikaan. Tämä
vähentää lausuntopyyntöjen määrää. Lisäksi lausunnonantajien on hel-
pompaa hahmottaa kokonaisuus, kun rauhoitusesitys ja suunnitelmat alu-
een tulevasta hoidosta ja käytöstä esitellään samanaikaisesti.

Rauhoitusprosessia voi tarvittaessa nopeuttaa valmistelemalla ensin
vain rauhoitusesityksen ja vasta myöhemmin hoito- ja käyttösuunnitel-
man, kuten esimerkiksi naapurikunnissa tehdään. Laajojen ja virkisty-
sarvoltaan merkittävien alueiden osalta tämä ei kuitenkaan ole perus-
teltua, koska niiden rauhoitusesityksiin on vaikea ottaa kantaa ilman
tietoa alueen suunnitellusta hoidosta ja käytöstä.

Ehdotetut luontolahja-alueet

Aloitteessa on mainittu mahdollisina luontolahjakohteina Helsingistä
Paloheinän-Haltialan metsä, Hallainvuori, Pikkukosken ja Koskelan vä-
liset lehto- ja metsäalueet sekä ulkokunnista Kauhalan metsäalue Kirk-
konummella ja Ketunkorven alue Espoossa.

Kaikki aloitteessa mainitut kohteet ovat arvokkaita luontoalueita. On
kuitenkin epärealistista rauhoittaa niitä kampanjan vaatimassa aikatau-
lussa.

Paloheinän-Haltialan metsä

Paloheinän-Haltialan metsä Keskuspuiston pohjoisosassa on yksi Hel-
singin luonnonsuojeluohjelmaan kuuluvista rauhoitettavista kohteista.
Alueen luontoselvitykset on tehty, hoito- ja käyttösuunnitelmaa valmis-
tellaan tämän ja ensi vuoden aikana. Haltialan alueen merkitys kunta-
laisille on niin suuri ja virkistyskäyttö niin monimuotoista, että hoidon ja
käytön suunnitteluun osallistamisineen on varattava riittävästi aikaa.

Hallainvuori

Myös Hallainvuori sisältyy luonnonsuojeluohjelmaan. Hallainvuoren lin-
tuselvitykset valmistuivat viime vuonna ja kasvillisuusselvitys teetetään
vuonna 2018. Rauhoitusesitys valmistellaan luontoselvitysten pohjalta.

Pikkukosken ja Koskelan väliset metsät (Veräjämäen lehdot)

Postiosoite

PL 500
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
ymk@hel.fi

Käyntiosoite

Viihkaari 2a
Helsinki 00790
www.hel.fi/www/ymk

Puhelin

+358 9 310 1635

Faksi

+358 9 310 31633

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI06 8000 1200 0626 37

Alv.nro

FI02012566

Pikkukosken ja Koskelan väliset metsät (jatkossa Veräjämäen lehdot) eivät sisälly luonnonsuojeluohjelmaan. Luonnonsuojelulain mukaiset luonnonsuojelualueen perustamisedellytykset kuitenkin täyttyvät: alueella on huomattavan paljon erilaisia luontoarvoja, mm. arvokasta lehtokasvillisuutta (I luokka), vanhaa ja järeää puustoa, runsaasti eri-ikäistä lahopuuta sekä rikas kääpä- (I luokka) ja orvakkalajisto, myös yksi valtakunnallisesti erittäin uhanalainen kääpälaji, sitkankääpä. Metsien pesimälinnusto on erittäin runsas. Vieressä virtaava Vantaanjoki rantavyöhykkeineen on tärkeä ekologinen käytävä - yksi Helsingin vihersormista - joka yhdistää Vanhankaupunginlahden Haltialaan ja edelleen pohjoiseen, muihin jokivarren kuntiin.

Ympäristökeskus on valmis tekemään rauhoitusesityksen Pikkukosken ja Koskelan välisestä Veräjämäen lehtoalueesta. Sieltä on jo inventointitietoa arvokkaasta lehtokasvillisuudesta, käävistä ja orvakoista. Pienimuotoisia lisäselvityksiä voidaan tehdä. Rajaus vaatii toki tarkentamista ja neuvotteluja eri hallintokuntien kanssa. Rauhoitettavan alueen pinta-ala voisi olla rajauksesta riippuen muutamasta hehtaarista pariinkymmenen hehtaariin.

Kauhala ja Ketunkorpi

Aloitteessa esitetyt Kauhala (Kirkkonummella) ja Ketunkorpi (Espoossa) ovat niin laajoja alueita, että niiden rauhoitusesityksen pohjaksi tarvittavien luontoselvitysten toteuttaminen, yhteistyö sijaintikuntien viranomaisten kanssa alueen ympäristöä koskevien maankäytön suunnitelmien selvittämiseksi, rauhoitusesitysten valmistelu sekä hoidon ja käytön suunnittelu vaatisivat niin suuria voimavaroja, ettei ympäristökeskus pysty niitä tällä aikataululla järjestämään.

Valmistelussa olevat rauhoitusesitykset

Edellä mainittujen Paloheinä-Haltialan ja Hallainvuoren lisäksi Helsingin luonnonsuojeluohjelman kohteista myös Kivinokan vanha metsä ja Kallahden matalikko ovat parhaillaan valmisteltavina ympäristökeskuksessa.

Kivinokan vanha metsä

Kivinokan vanha metsä (noin 13 ha) on kasvistollisesti, linnustollisesti ja metsäekologisesti arvokas ja Helsingin oloissa harvinainen metsäalue. Sieltä löytyy järeää aarnimaista kuusikkoa, lehtoa ja kangasmetsää. Kuusikossa on runsaasti lahopuuta ja siitä hyötyvää lajistoa, kuten kääpiä ja orvakoita. Kivinokan metsä on yksi Helsingin parhaista lepakkoalueista.

Kallahden matalikko

Myös Kallahden matalikko eli Kallahdenharjun vedenalainen jatke ympäristöineen on luonnonsuojeluohjelman kohde. Merenpohja on pääosin harjuhiekkaa tai soraa. Sieltä löytyy mm. meriajokasyhteisöjä ja näkinpartaisniittyjä, jotka ovat uhanalaisia luontotyypppejä. Luonnonsuojeluohjelmassa esitettyä rajausta on kiinteistöviraston edustajan ehdotuksesta suunniteltu muutettavaksi niin, että rauhoitettavan alueen kulmapisteet tulevat saariin tai luotoihin, jolloin alue on helpommin hahmotettavissa ja merkittävässä. Näin menetellen alueen pinta-alaksi tulee noin 226 hehtaaria.

Kivinokan vanhan metsän ja Kallahden matalikon rauhoitusesitysten valmistelussa on tehty hyvää yhteistyötä eri hallintokuntien ja asukkaiden kanssa. Näiden alueiden ehtiminen mukaan Luontolahjani satavuotiaalle -kampanjaan edellyttää kuitenkin sitä, että kaikki jäljellä olevat rauhoitusprosessin vaiheet etenevät tavallista nopeammin.

Todellinen luontolahja

Ympäristökeskus on sitoutunut Helsingin luonnonsuojeluohjelmassa esitettyjen alueiden rauhoitusesitysten valmisteluun viraston normaali- virkistyksenä. Kivinokan vanhan metsän ja Kallahden matalikon rauhoitusesitykset ovat valmistelussa pisimmällä, ja niiden osalta voidaan tavoitella Luontolahjani satavuotiaalle -kampanjaan osallistumista. Myös Paloheinän-Haltialan ja Hallainvuoren luonnonsuojelualueiden valmistelu etenee, mutta kampanjan aikataulu on niiden kannalta liian tiukka.

Ympäristölautakunnan mielestä todellinen lahja Helsingiltä 100-vuotiaalle Suomelle olisi se, että kaupunki päättäisi rauhoittaa uuden alueen luonnonsuojeluohjelmaan kuuluvien kohteiden lisäksi. Aloitteessa mainituista kohteista Pikkukosken ja Koskelan välillä sijaitseva Veräjämäen lehtoalue olisi ympäristölautakunnan mielestä tällainen aito luontolahja. Olemassa olevien luontotietojensa vuoksi se olisi ehkä aikataulullisesti mahdollista rauhoittaa tämän vuoden aikana, mikäli yhteistyö hallinnossa sujuisi jouhevasti.

Veräjämäen lehtoalue on merkitty uudessa yleiskaavassa virkistys- ja viheralueeksi. Kaavamääräysten mukaan ”...Virkistys- ja viheralueiden kehittämisessä huomioidaan yleiskaavan teemakartalla esitetty metsäverkosto. Lähtökohtana on säilyttää verkoston metsäinen luonne.” Ympäristölautakunta katsoo, että luonnonsuojelualueena kyseisen metsän tuleva hoito ja käyttö olisi mahdollista suunnitella viheraluetta tarkemmin. Tämä helpottaisi sekä merkittävien luontoarvojen säilymistä että virkistyskäytön ohjaamista.

Veräjämäen lehdot pysyisivät luonnonsuojelualueenakin kaupungin omistuksessa ja olisivat käytettävissä sellaiseen ulkoiluun ja virkistykseen, joka ei ole ristiriidassa luontoarvojen säilyttämisen kanssa.

Veräjämäen lehtojen rauhoitusesitys valmisteltaisiin normaaliin tapaan yhteistyössä kaupunkisuunnittelijoiden ja luonnonhoidon suunnittelijoiden kanssa, mutta ripeämmällä aikataululla. Samalla yhteistyön periaatteella laadittaisiin myös alueen hoito- ja käyttösuunnitelma, tosin vasta myöhemmin Luontolahjani satavuotiaalle -kampanjan kireän aikataulun vuoksi.

Todettakoon vielä, että Vantaan kaupungin ympäristökeskus on päättänyt osallistua Luontolahjani satavuotiaalle -kampanjaan yhteensä 130 hehtaarella. Tästä noin 30 hehtaaria on yleiskaavan SL-alueita ja noin 100 hehtaaria luo-merkinnällä varustettuja virkistysalueita.

Yhteenveto

Ympäristölautakunta kannattaa Helsingin osallistumista Luontolahjani satavuotiaalle -kampanjaan ja ehdottaa, että kaupunki antaa Suomelle luontolahjaksi seuraavat alueet: Kivinokan vanha metsä, Kallahden matlikko sekä Pikkukosken ja Koskelan väliset Veräjämäen lehdot.

Esittelijän perustelut

Valtuustoaloite

Emma Kari ja 44 muuta kaupunginvaltuutettua ovat allekirjoittaneet aloitteen, jossa esitetään, että Helsinki osallistuu ”Luontolahjani satavuotiaalle” -luonnonsuojelukampanjaan 100-vuotiaan Suomen kunniaksi.

Lausuntopyyntö

Kaupunginkanslia on pyytänyt ympäristökeskusta antamaan asiasta lausunnon kaupunginhallitukselle 26.4.2017 mennessä.

Esittelijä

ympäristönsuojelupäällikkö
Päivi Kippo-Edlund

Lisätiedot

Tiia Sten, ympäristötarkastaja, puhelin: +358 9 310 64316
tiia.sten(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Kari Emma ym. valtuustoaloite kvsto 1.2.2017 asia 45
- 2 Luontolahja_karttaliite.pdf

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano